

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIO

LLIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas
Cada Puerto Rico y Extranger, 5

PRECOCITAT

—Al primer mosquit que se 'm vingui á declarar, ja li tinch la carbassa amanida.

CRÓNICA

No sé si tractar en serió ó en broma la qüestió que va fentse eterna de las suposadas immoralitats de la Casa gran. De molts anys ensá no hi ha corporació municipal que s' escapi de las públicas suspiciacias. Existeix una propensió instintiva, casi general, en l' opinió á creure tot lo que 's diu y á abultar tot lo que 's murmura. Y 's dona 'l cas freqüent de regidors als quals se senyala com sortint de la Casa ab las mans á las butxacas copdiciosos de que lo que hi portan á dintre no 'ls vessi, y el fet es que aixó no es cert; la major part no 'n surten ab las mans á las butxacas, sino ab las mans al cap.

Aixó no vol dir que tots sigun purs, modelos de virtut y d' honradés, exemples vivents de decoro y de respectabilitat; no, senyors. De regidors, n' hi ha de totes menas: el que hi va guiat de bonas intencions, per administrar ab rectitut, y 's troba que la desorganisiació, qu' es la característica de la Casa comunal, es incompatible ab tot desitj de ferho bé; el que no té altra deria que disfrutar de certa influencia que li permeti atendre recomenacions y colocar amichs; el que no té altre propósit que lluir la seva oratoria en las sessions públicas... Dels que projectan ó somían negocis també n' hi van; pero aquesta, regularment, son els menos.

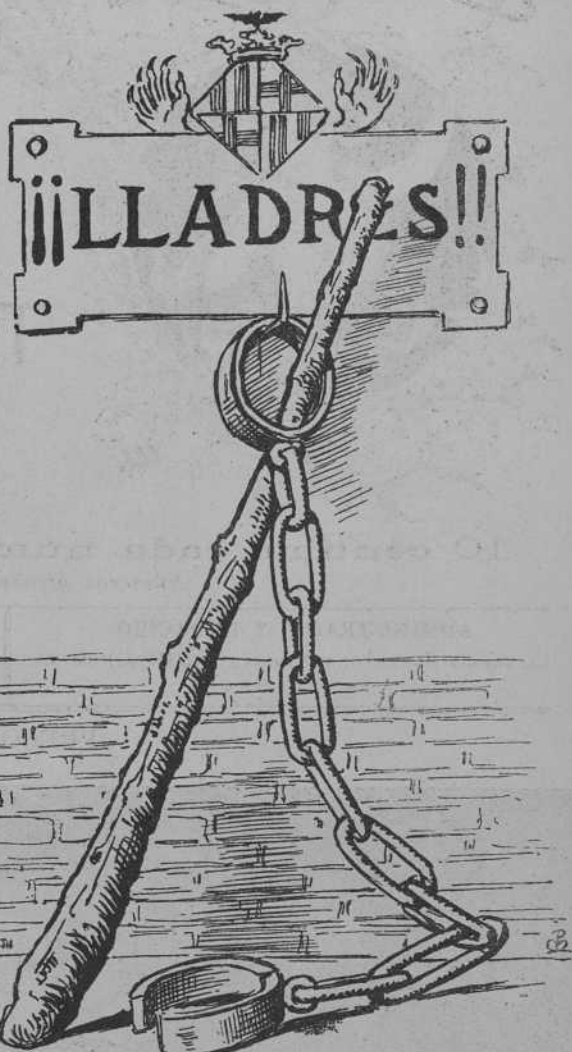
Y en una corporació dividida y fraccionada per rahó de la distinta procedencia política dels que la componen, els projectistas de negocis generalment se fastidian, porque 'ls uns destorban als altres. No 's fan negocis, pero tampoch se fan cosas bonas y útils, per la mateixa rahó del destorb mútuo. Més sospitosas son mil vegadas las corporacions homogéneas ó aquellas en que arriban á olvidarse las rivalitats políticas ó la distinta procedencia dels regidors que las componen. Quan aixó succeixe casi pot dirse sense temor d' equivocarse:—Ja s' han entés: per alguna cosa será; per alguna cosa que 'ls convé á n' ells y que no es convenient al poble.

A l' hora present no passa res d' aixó; els regidors actuals ni tan sols han pogut formar una majoria qu' exerceixi dintre de l' administració cert predomini excludiu, tant pel bé com pel mal. Viuen destorbantse. No hi ha temor de que s' extralimitin anant á fer correrías pels escabrosos andurrials de las grans immoralitats. Cert que no farán cap obra útil, pero tampoch podrán ferne cap de deshonorosa. Bon goig mantinguin, si es que no 'ls aumentan, els vicis inveterats de una administració desgabellada. El seu pas per la administració municipal, com el pas de la major part de las corporacions predecessoras sevas, se traduhirá al fi del exercici ab un déficit més ó menos gros, y ab una nova emissió més ó menos crescuda de paper del Deute municipal.

S' haurá fet com sempre mala administració; pero no s' haurán fet negocis bruts.

Al parlar aixís deixo á la banda á tal ó qual impotent que si no n' ha fet, no hs sigut per falta de ganas, sino per impossibilitat de realisarlos, dada la composició especial del Ajuntament. De regidors aixís no 'n faltan may en las corporacions municipals. Son la continuació de aquell famós Sr. Lloret

LA QÜESTIÓ PENDENT

Per ara ho deixém aquí:
veurém si haurá de servir.

qu' en temps de D. Francisco, deya á tothom qui volia escoltarlo:—Sento l' aixeta que raja: la busco, la busco y no la trobo; el día que arribi á trobarla m' hi amorro, y ni á estiragassadas me 'n arrencan.

Aquests regidors assedegats voldrían posar aixeta á tots els assumptos que passen pel Consistori: al arrendament dels consums, á la municipalisació del gas, á la portada d' ayguas... Y ab aquest afany de posar aixeta y amorrars'hi, algunas vegadas fan fracassar els projectes més convenients.

Aquests poch regidors que ningú s' atreveix á designarlos pels seus noms, porque 's pretén que si bé hi ha indicis de la seva golafreria, no hi ha avuy proba plena de la seva culpabilitat, son els que han donat peu porque 's dignés en plé Consistori:

—Aquí, entre nosaltres, hi ha regidors indignes. Va comensar á dirho 'l regionalista Sr. Cambó, al ocorre 'l fracás del arrendament dels consums, qual-sevol creuria que impulsat pel despit, quan, per acort

de la comissió, desapareixia del preu fixat per l'arrendament, el marge que tothom sospitava que havia de servir pera comprar el vot dels indignes.

Y á pesar de haver estat funcionant un tribunal de honor per espay de cinch mesos, ni s' han trobat als regidors indignes, ni ha explicat encare 'l senyor Cambó 'ls móvils que van induhirlo á Hansar aquella acusació, en els moments en que 'l projecte de arrendament dels consums, qu' era un dels seus somnis, fracassava, y no hi havia motiu per lo tant, pera comprar cap vot. L' acusació de indignes semblava caure sobre 'ls que s' haguessin compromés á deixarse comprar, precisament quan el projecte de compra se 'n va anar á terra.

Y aixó encare no s' ha explicat. No será perque 'l Sr. Cambó tingui tallat el tel, perque home més xerraire qu' ell...

***

Lo més curiós en aquest embull es el fácil assentiment que una gran part del públich dona á tot lo que cedeix en desprestigi de l' administració municipal. El Saló de Cent, convertit en un infecte número 100, tal se 'l considera y aixís se 'l vol veure. Si hi ha una mica de pestilencia el vehícul conductor es tan sensible qu' en un instant empudega tota la ciutat.

Aixó es obra principalment del esperit mesquí, de doneta xafardera que han cultivat principalment els companys de causa. Pels *perdigots*, durant molt

temps, no hi ha hagut bona fe, ni puresa de intencions, ni dignitat, ni honra, sino dintre del seu grupo. Han bescantat á tothom, han sembrat el descrédit y 'l desprestigi, han alimentat entre la *gent de bé* la tendència que 'n diríam de las murmuracions de cel obert... y á la fi han acabat sent víctimas de la seva propia infecció.

¿Per qué no fá una cosa?

Convocar al poble de Barcelona en reunió pública, y explicarli ab tots els pels y senyals, no ja la causa de la seva impotencia dintre de l' administració municipal, que aquesta es manifesta; no ja tampoch la causa del seu fracás, qu' es ben patent, sino una cosa més concreta.

Bastaria que parlessin el Sr. Cambó, y 'l senyor Sunyol.

L' un pera manifestar sense subterfugis quins si gueren els móvils que l' induhiren á parlar de *regidors indignes*, precisament quan desapareixian els medis de que 's consumés la *indignitat*; y l' altre, 'l senyor Sunyol, per explicar las rahons que l' han mogut á anarse'n de la Casa Gran, ab la ferma resolució de no tornarhi may més.

Per aquests dos punts crech que s' acabaria d' es-

corre la mitja regionalista, y tinch la creencia de que ab el fil se 'n podria fer un gran capdell.

P. DEL O.

ÍNTIMA

Per ésser fells en vida,
per disfrutar del amor,
per no defallir de pena
y donar la vida á un mort,
necessito las caricias
necessito tos petóns
aquells petóns que tos llabis
arrencan de dins del cor,
aquells petóns que ressonan
al cervell y al seu entorn,
aquells petóns que sentintlos
donant vida causan mort;
necessito dels teus ulls
aquell mirar carinyós,
aquell mirar que seguintlo
dona vida causant mort.

En fi nena carinyosa
necessito ton amor,
perque sense las caricias
abrassadas y petóns
sent un sér jo no existeixo
y tenint vida mort soch,
si no 'm dons, tendre donzella
tas caricias... ton amor!

FELIP CASCALLA

LA NETEDAT ES MITJA VIDA

—¿Quiere V. netecharse un poco?

UNA OPINIÓ

—Vaja, que aixó del pintar no es tan difícil com alguns artistes volen fer veure.

SPORT CRIMINAL

En el trágich fracás de la carrera París-Madrit no se sab qué admirar més: si la bestial terquedat d' aquesta legió de salvatjes que prenen las carreteras com un escorxadador d' homes, ó la pastoril ignocencia del govern francés, que per comensar á compendre que aquesta broma macabra no devia tolerarse ha tingut necessitat de veure 'ls camins de la nació inundats de sanch.

¡Valenta previsió la previsió oficial! ¿Donchs, qué 's creya? ¿S' imaginava tal vegada 'l candorós gòberna que cent automòvils, cent dimonis del infern llensats al atzar en desenfrenada carrera, eran com cent fadas vaporosas que no havían de tocar la terra ab els seus peuhets calats ab xinetlas de seda rosa?

¡Y pensar que per complaure á un aixám d' aristócratas aburrts y vanitosos y á un grapat d' industrials que veuen compromesos els seus interessos en un negoci arriscat, las autoritats han descendit fins al extrém d' impedir el pas per las carreteras, sospent en ellas la normalitat, abocanthi tota la gendarmería y hasta posant en moviment 'l exércit com si 's tractés d' alguna cosa útil, noble ó quan menos grandiosa.

Es dir, grandiosa ja ho ha sigut. Míris com se miri, no deixa de ser grandíós un espectacle que apenas aixecat el teló, á la primera escena, presenta ja 'l escenari sembrat de cadavres.

**

Y dels pobles, que segóns venían explicantnos las agencias telegráficas, ab tant interés esperavan

el pas dels nous bárbaros que havían d' invadir els seus camins ¿qué 'n dirém?

Sóls convenint ab Salomón en que *stultorum numerus est infinitus*, pot un arribarse á explicar aquesta curiositat suicida que porta á las multitudes á pendre com objecte d' admiració lo que únicament deuria mereixe 'l més soberá despreci.

¡Pobres pobles!... Ben cara l' han pagada la seva necia curiositat, fomentada per aquesta premsa inconscient y novelera que durant días y días ha vingut aixordant al món ab els seus descomunals cops de bombo á la grrran festa sportiva, organizada per cinquanta ricatxos que no saben ab qué gastarse 'ls quartos y altres tants especuladors que buscan la manera de guanyarne!...

Si la gent no fos tant beneyta; si la irreflexiva afició á la novetat no reynés per tot ab tan irresistible tiranía, els pobles, en lloch d' esperar la riuada d' automovilistas, disposats á animarlos ab els seus aplausos, lo que havían d' haver fet era rébrels á tiros y ferlos entornar als hipódromos, als camps tancats, á las quadras, d' ahont, si al món hi hagués justicia, no havían d' haver jamay sortit.

A tiros, sí. ¿Per qué no? ¿No disparém el revólver contra 'l lladre que surt á robarnos la bossa? ¿No s' alsa 'l somatén pera perseguir á la quadrilla de criminals que ha assaltat una masía? ¿Per qué, donchs, no s' ha d' atacar y perseguir, cassantlos com á fieras, á aquests desequilibrats que, tirantse 'l món á l' esquena, 's llensan á la vía pública á robar l' existencia del pobre desprevingut que s' atravesa al pas del seu vehícul?

¿Val potser més una butxacada de diners que la vida d' una persona?

**

LAS TAULETAS DELS CAFÉS

—¿Y aún quisierais que l' Achuntament no os hiciese pagar res?
—Pero ¿quina nosa fan?

ELS DRAMAS DE LA AEROSTACIÓ

El globo *España*, del capitá Camprubí, destruït pel foc a Tárrega, al anar á verificar una ascensió 'l día 15 del corrent.

El moment no ha vingut, pero s' acosta y vindrá; ¡vaya si vindrá!

De la mateixa manera que hi ha hagut motins y moviments populars contra 'ls consums, contra 'ls frares, contra las quintas, n' hi ha d' haver á no tardar gayre un contra 'ls automòvils. Ja que 'ls qu' están en el deber d' impedir aquesta burla sangrenta contra 'ls drets de l' humanitat no ho fan, ho farà un día la conciencia popular indignada.

«¡Abaix els automòvils! ¡Morin—sí, senyors,—morin els automovilistas!» ¡Quíns crits més simpàtics y més justos! Oh, sí: al veure la cínica frescura ab que aquests senyors ens matan, ¿qué té de particular que nosaltres, corresponent á las sevas atencions, volguém matarlos á n' ells?

Y es inútil que se 'ns vingui ab la cantarella de que 'l seu *sport* no es més que una diversió, un entreteniment. Si tenen ganas d' entretenirse, si 's volen divertir, que ho fassin á casa seva, al seu pis, á la seva propietat particular. Els carrers, las carre-

teras, els camins públics no han sigut construïts pera que uns quants bárbaros, que quan han fet el mal fujen, s' hi entretinguin corrent y donant voltas, impeding la lliure circulació de las personas y fentnos viure constantment ab l' ay al cor.

¿Que d' aquesta manera l' existencia del automòvil es impossible? ¿Que no existeixi? ¿Perdrá alguna cosa l' humanitat ab la supressió d' aquesta desgracia? a máquina homicida, contra la qual s' alsa per tot arreu un formidable coro de malediccions, demostració evident de las sevas excelsencias?...

Alguns periódichs, exhibint aquesta sensilleria ridícula que, segons sembla, forma part del bon tó, lamentan las desgracias ocorregudas en la primera etapa de la carrera París-Madrit.

Jo també las lamento, pero no totas. Lamento la mort dels infeliosos transeunts que sorpresos en la mitat del camí s' han trobat al altre món sense saber per qué; lamento el fi d' alguns pobres gossos que han sucumbit sota 'ls neumàtics; fins sento la mort dels arbres que las malehidas máquinas han trinxat; pero la dels *chauffeurs* y 'ls automovilistas, nó. Al contrari, hauria celebrat moltíssim que tots, automòvils y ells, sense escapàrsen ni un, haguessin quedat sobre 'l terreno triturats en un pilot informe, pera escarment de senyorets excèntrichs y per fer obrir els ulls á aquestas autoritats estúpidas que, guiadas no sé per quina lógica, persegueixen encarnissadament als pianos de manubri perque molestan als vehins, y omplan d' atencions als automòvils qu' envian als vehins al altre barri.

A. MARCH

NO POT SER

AL APRECIAT AMICH BARTOMEU ESTAPÉ

Demanas un consell «á la experiencia d' un casat de molts anys,» noy, t' equivocas; no puch, ni sé donarne, ni m' agrada ficar-me en batibulls d' homes y donas.

Per qui vol disfrutar pau octaviana la cosa es peliaguda y perillosa perque l' acert va escàs y es molt difícil trobarlo embolcallat de negras ombras. Si 't dich: «Al puesto teu m' hi casaria» parlant de la minyona que ara *rondas* y ho fás y no la encertas y ve 'l día del negre desencant, que penas brolla, ¿podrás menys que donarme l' tant de culpa encar que no 'l desfermis de la boca?

Y si 't dich «No t' hi casis» y la deixas trobant, que 't será fácil, *socia nova*

A LA EXPOSICIÓ DE MUÑECAS

—Y aquestas ¿que no hi entran?

que al ferla ta mullé' y dels teus fills mare ella 't fa desgraciat, arreu t' esbronca y desvetlla 'l recort plé de poesia d' aquell amor primer que no s' esborra y veus la ex teixint un niuhet d' àngels y un cel assernat que l' entrispola, pensant ab el consell de la *experiencia* dirás que la experiencia es poca solta y tivarás ben fort porque s' aprimi de la nostra amistat la antiga corda. No ho vull aixó, Estapé, primé m resigno á arremangarme 'ls brassos y resóldrem á fer de Pons Pilat y esmunyir queixas que 'm caurían damunt com cera fosa.

J. COSTA POMÉS

ELS INÉDITS

Santa Reventada, patró dels «Inédits».

Línneo, al descriure al *homo sapiens*, va deixar-se en el tinter una variant de l' especie, tal vegada per ell desconeguda: la dels «inédits».

Mirarém, donchs, de dirne alguna cosa d' aquesta variant, sense que aixó vulgui donar á entendre que 'ns proposém esmenar la plana del mestre naturalista.

Els «inédits» acostuman á ser com tothom: son joves ó vells; alts ó baixos; morenos ó rossos; ayguaders ó vinaders, etc.; fins poden arribar á ser concejals. Y, naturalment, al no oferir al primer cop de vista cap detall, cap *estigmatum* que 'l singularisi de l' immensa majoria, fa que passin desapercibuts pera molta gent.

No obstant, qui n conegui alguns *exemplars* y els tracti ab alguna assiduitat, descobrirá, de mica en mica, algún *tic* especial que revela la seva *idiosincrasia* d' «inédit».

En las grans ciutats els «inédits» hi tenen l' ambient favorable, y per aixó es ahont creixen y 's desenrotllan ab gran facilitat.

Hi ha l' «inédit» autor dramátich, l' «inédit» músich, l' «inédit» pintor, l' «inédit» novelista, etc., etc. Aixó, en lo que 's refereix al terreno artístich. En las demés manifestacions de la vida hi han els «inédits» en amor, en honradés, en vergonya, etc., etc. D' aquests no 'n parlarém. El tracte diari ens els fá conèixer ben sovint.

Els «inédits» que se senten artistes, son tants, que forman legió. Ells son els que reventan ó aixecan (casi sempre es lo primer), una obra, el día del estreno; els que la comentan acalorsadament en els *pasillos*, en el saló de descans, en el café, á tot arreu.

Vistos en colectivitat, se confonen ab la majoria y desapareixen els rasgos especials que caracterisan á l' «inédit» en art ó en alguna altra xifadura.

Estudiats individualment, resultan tristement cómichs.

L' un pensa escriure un drama d' idees, trascendental, á la vegada que artísticament desenrotllat, á la mo-

derna. Res d' aquestas *niñerías* á que 'ns tenen acostumats els nostres autors dramátichs. Ell ens presentarà tipos reals, de carn y ossos, arrencats de la mateixa realitat, palpitants de vida, etc., y no 'ls ninots de molles que cada día surten á las taulas. Tots parlarán d' acort ab el seu modo de ser individual y obrarán harmónicament ab els instints y desitjos de la seva ànima particular, que l' autor li haurá donat...

Pero ¡ay! que l' «inédit» no ha nascut per' aixó, y passa un any, y n passen dos, y el drama no s' escriu; ni ha arribat tant sols á pendre forma imaginativa.

RAREAS DE L' ESTACIÓ

—¿Qué ho entén? ¿Barret de palla y abruch? ¿Que 't tornas ximplet?

—Es que 'l cap sento que 'm crema y en cambi al cos hi tinc fret.

Mes ell no 's dona per vensut; creu que un día ó altre concebirá 'l drama, y tart ó dejorn, el món sabrá quí es ell... perque, naturalment, el día qu' ell estreni l' obra 's produhirá un aclofament geològich ó alguna cosa més sorollosa.

L' «inédit» autor dramàtich ha arribat á vell y no ha passat d' «inédit». Digueuli llavoras:—¿Y donchs, que no pensa donar alguna cosa al teatre encare?—Y us respondrà:

—Fugi d' aquí home, fugi d' aquí. ¿Que no ho veu qu' es impossible escriure res que tingui sentit comú? ¿Que no veu las bestiesas que s' estrenan diariament, y totas son aplaudidas? ¿Que me 'n diu de l' éxit qu' ha tingut tal obra? (Aquí anomenará una obra d' éxit merescut). Donchs, ara, escriguí pera aquesta gent! Imbécils!

L' altre «inédit» es pintor, y 's troba, si fá ó no fá, en el mateix cas que 'l del autor dramàtich. Ell ja pinta, ja; pero pinta per' ell, pel seu *recreyo* particular. Ningú li ha vist una tela encare, pero no 's cansa de contar á tothom els seus projectes. Vol debutar á París.

—A ca'n Barcelona—es la seva frase—¡Deu me 'n guard d' exposarhi res! ¡Quin públich més bestia 'l d' aquí! Tots son botiguers carregats de quartos y d' estupidés.

Aixó sí, d' estúpits y d' imbécils ne fá un verdader *derroche*. Son casi bé 'ls termes *técnicos* del pintor «inédit».

Ab un vocabulari d' insults, una pipa y un barret negre aixafat, d' alas petitas y plé de pols... y trobar *neula* tot lo dels mestres, un quidam qualsevol pot convertirse en pintor á las vintiquatre horas.

Y per l' istil d' aquests dos que acabém de bocetar son tots els demés.

¡Pobres artistas inédits! Més ben dit: ¡Pobres «inédits» artistas! Envejosa de la fama agena y impotents pera produhir, ni sisquesa logran imitar lo que *reventan* á 'n als demés.

Quan sa *fecundia* arriba á més, quan per un esfors sobrehumá 'l seu cervell funciona, es quan desperta el «*crítich*».

Y llavoras comensa l' «inédit» á trencar el cércol de l' *ineditat* vergonyosa en que ha viscut reclós y entra en el sagrat sacerdocí de la *crítica reventadora*.

¡Que 'l deu Apol ens lliuri de semblants *alimanyas*. Amén.

ROSSENDO PONS

LLIBRES

DUO.—Novela por SEBASTIÁN GOMILA.—Qualsevol, després de haverse delectat ab la lectura de aquesta obra, 's preguntará:—¿Cóm s' explica que l' autor ia enlogui en sa colecció de *Novelitas vulgares*?

Perque 'l cas es que de vulgar no 'n té res: tot lo contrari. Per sa concepció, per son desenvolup, per son caràcter, en el qual hi té un predomini casi exclusiu l' estudi psicològich, es un' obra refinada, distingidíssima.

Se presenta en ella un cas que altres autors han tractat en cómic. Un home y una dona que van á plorar al cementiri á sérs perduts y estimats, fins que ab la freqüència de veure's allí, 's coneixen, se familiarisan y á la ff s' entenen, casantse ó no... De aquest cas molt freqüent en la vida se 'n ha tret un gran partit pera fer riure. Els morts han sigut el vehicul de nous amors; els vius els olvidan en sos goigs renescuts. Las duas mitj's taronjas, encare que diferentas encaixan perfectament y forman un nou fruyt enter.

Pero 'l Sr. Gomila ha conduhit las cosas per una altra vía mes original, intrincada y plena de recoizes. Els dos enamorats no logran emanciparse de l' atracció de la mort. Els difunts se sobreposan sempre á la seva voluntat, als afanyos de goig, al dalé de la vida que 'ls espera. Son víctimas de una especie de sugestió que 'ls amarga l' existencia, y á la ff pagan tribut á la mort que 'ls té presos, en un final altament tràgich y conmovedor.

La novela del Sr. Gomila sería romántica si no penetrés tan endintre en l' estudi de l' ánima dels personatjes; si la fatalitat que 'ls tortura jugant ab la seva passió, no tingués una forsa tan intensa y no exercés una influencia tan inevitable. Per aquests motius la novela resulta essencialment moderna.

Y l' autor l' ha concebuda bé, l' ha desenvolupada y l' ha escrita admirablement, fent gala de un estil vibrant y calent, que li assegura un nom respectable entre 'ls conadors de la prosa castellana. Sa qualitat de catalá dona major importancia á las notables condicions que l' adornan.

LLIBRE DEL DOLOR per JASCINTO CAPELLA.—En Santiago Russinyol en un hermós prólech justifica la tendencia que s' observa en molts escriptors joves, á cultivar preferentment la nota trista. Per mes que sembli paradoxal, quan la tristesa emana de una sensibilitat exquisida que sab recullirne 'ls accents y 'ls tons y trasmetre'ls ab sinceritat, aqueixa tristesa es juvenil, y no parla ab la veu del neguit, sino ab la de la commiseració simpática y atractiva.

Tots els quadros qu' exposa en Capella en sa colecció forman com un museu de impresions notables per lo ben apuntadas, per lo justas de dibuix y de tó, y sobre tot per lo molt sentidas. No pocas d' ellas tancan una marcada tendencia social. Y acaba de arrodonir l' interés que despertan, son aire castissament barceloní.

En ellas hi reconeixém moltas cosas que 'ns son ben conegudas: personas y ambient, ideas, preocupacions y miserias, tot aixó evocat per una ploma fácil, llumenesa y tan segura que no 's desvia may del seu objecte.

Son llibre es una executoria d' escriptor, cridat á figurar dignament entre 'ls que posseheixen qualitats positives, en el camp de las lletas catalanas.

ALTRES LLIBRES REBUTS:

Ensayo de una crítica sobre la novela *Coñas y Barro*, de Vicente Blasco Ibáñez, por Fernando M. Torner. L' autor de aquest treball rahona molt bé l' admiració que sent pel notable novelista valencí.

·. *El jorobado de Nuremberg*, novela de Felicia Buttz Clark, traduhida del inglés.—Forma un tomo elegant ilustrat ab zincografias.

·. *El Pati blau*, drama en dos actes per Santiago Russinyol.—L' obra que tant s' aplaudeix á Romea, ha sigut impresa ab verdadera elegancia tipográfica.

·. *El consultor métrico decimal*.—Tablas de equivalencias recíprocas entre las antiguas medidas y pesas españolas usuales en cada provincia y las métrico-decimales; de equivalencias recíprocas de precios entre las correspondientes á las pesas y medidas provinciales y las métrico-decimales; y reducción de las antiguas monedas españolas á las decimales, y viceversa.—El quadern que s' acaba de publicar correspón á la provincia de Barcelona, y ab ell, son autor, D. J. Pons y Sans presta un bon servey á las personas que 's dedican á la contabilitat.

RATA SABIA

ROMEA

Ja toca á las acaballas y no hi posan res de nou. ¡Si ab la calor d' aquests días el públich que hi va s' hi cou!

TÍVOLI

La canción del naufrago s' ha transformat per l' empresa en una cansó de salvament.

El públich s' hi deixa caure cada nit y 'n surt molt satisfant, sobre tot de la música, qu' es de aquella mena que quant mes se sent, mes agrada.

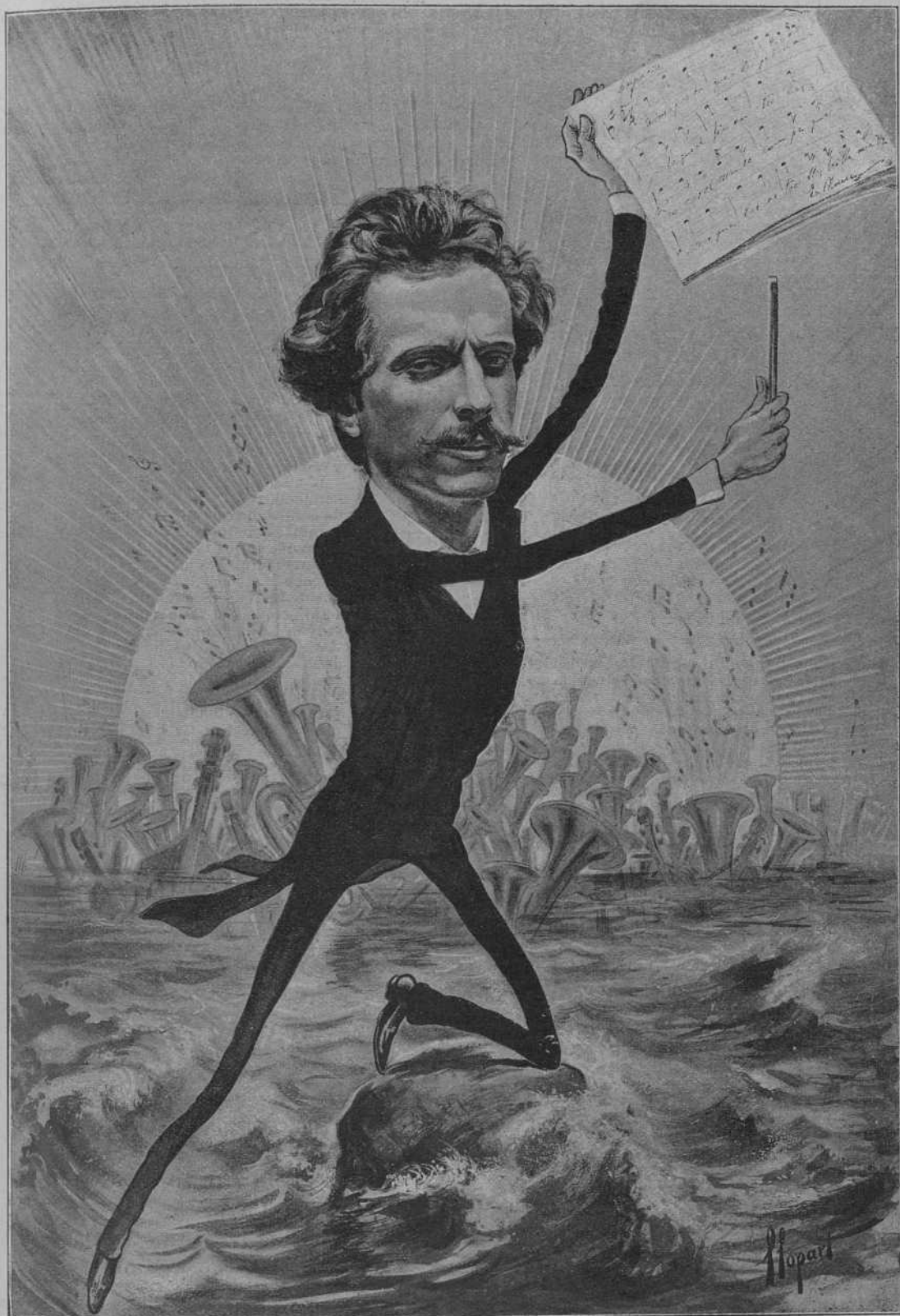
En Morera es el patró de la barca salvadora: fa servir la batuta de canya de timó, y 'l públich admira y aplaudeix la seva valentia.

NOVEDATS

Un dels números mes interessants del programa es *The Great Henry French* que va debutar dilluns. En sos

GENT DE CASA

ENRICH MORERA
Autor de la música de *La cançión del naufrago*.

(Dibuix de J. Llopars)

FINURA REGIDORESCA

—A mí ningú se m' imposa,
á mí cap edil me mana,
á mí ningú 'm fa parlar
si á mí no 'm dona la gana.

jochs malabars, equilibris y transformacions desplega una gran llimpiesa. De vegadas fins sembla inverossímil.

Y no obstant lo mes atractiu es l' art ab que presenta 'ls seus jochs, tenint per fondo una bonica decoració de gust indiá y per ajudants una parella de negres y una hermosa japonesa, que saben secundarlo admirablement ab las sevas expressivas gesticulacions. D' ells se pot dir que son una especie de actors muts destinats á subrallar las habilitats y endiabladuras del Henry, entre las quals n' executa algunas de molt graciosas.

L' aparició dels dos negrets, per efecte de un hábil escamoteig, es un *truc* dels mes xocants qu' hem vist may en un teatro.

Es de creure que tot Barcelona anirá á veure á n' aquest notable artista. Y si de tal el califico es senzillament perque dintre de la seva especialitat fa art.

El passeig d' estiu de Novetats ha sigut objecte de algunas obras que acaban d' ensenyorirlo. El pis está asfaltat; las parets tenen ara cert gust arquitectònic, y en els plafons de la testera, s' hi veuen alguns paisatjes de una entonació molt encertada.

Creguin que durant els entreactes, dona gust de passejarse per allí, á l' aixopluch dels plátanos.

CATALUNYA

Ab motiu del benefici del tenor Sr. Alba, se va estrenar una sarsueleta titulada: *Gente de mar* letra de 'n Sañudo Austrán, música del mestre Cotó.

El libre té un argument bon minyó, y que no va en lloch, per efecte de las sevas inconexions. El Sr. Sañudo l' ha adornat ab algunas tirallongas de versos, que si parlessim castellá, n diríam: *sonorosos*.

En quant al Sr. Cotó ha fet bona feyna escrivint un número de pessas molt airoas, sino completament originals.

El monólech de 'n Marquina titulat *La limosna*, tanca un pensament delicat, y reuneix además la gran ventatja de ser curt.

El beneficiat va representar-lo ab carinyo y l' autor si-

gué cridat á las taulas, en companyia del Sr. Cotó fill, que hi ha posat algunas pessas musicals que revelan molt bonas disposicions.

El seu papá está en el cas de dir ab el personatge de una célebre sarsuela:

—Este chico con el tiempo,
sabrà tanto como yo.

Dilluns s estrená un entremés titulat: *Cosas de chicos*, original de Antoni Casero. Té un diálech mogut y xispeant y resultá de gust del públich.

Y per aquesta senmana, *No va más!*

N. N. N.

L' ARISTOCRACIA

CASI HISTÓRICH

Las costums progressan tant dintre de l' aristocracia, que al punt que avuy día están proban que lluny anirán... si no tenen cap desgracia.

Familia hi ha d' aquest rango que fa festas á tot drap; potsé perquè te alló al cap de que el mundo es un *fandango* y el que no parla... no 'n sab.

L' un día perquè l' papá compleix anys; l' altre pel sant de la *niña*; mes ensá perquè ha comprat la *mamá* un moble antich al Epcant.

Certs marquesos han donat fa poch una *matinée* que de las millors ha estat; total perquè han desmammat, senyors... ¡un gos petené!

Ab tal motiu, pels salons de sa suntuosa *morada* van haverhi saltiróns y parella enamorada que va anar de tomballóns.

Amablement invitats

ELS SOROLLS MISTERIOSOS DEL CARRER DE LAURIA

—¿Qué oyes?
—Ratas.
—¿Caramba! ¿No sabs si eso tiene comunicació con la Casa Gran?

SERVEYS MUNICIPALS. — BRIGADA DE CONSERVACIÓ D' EDIFICIS PÚBLICS

pel marquès de Xeringuilla,
allà s'veyan acoplats
uns tipos encarcerats
com si portessin cotilla.

Y es cosa que s' endavina
que en 'quella estancia divina
cada verge era una nena,
ensenyant un pam d' esquena
tot carregat de farina.

En els moments que ab excés
la festa estava animada,
era 'l burgit tan estés
que alló molts ho haurfan prés
per un ball de patacada.

Y feyan tan... mulladé
aquellas bellas figuras
suant com un carreté,
que hi feya falta ben bé
un quintá de serraduras.

Segóns deya al endemà
un diari, van passá allá
molt alegrement la estona
tot lo bó y milló que hi ha
á dintre de Barcelona.

Els que l' honor van tenir
d' anarhi, en varen sortir
agradablement sorpresos.
Y ab els honors s' hi van lluhir
las tres fillas dels marquesos.

En els precisos moments
d' acabá' una nota trista
van presencí 'ls concurrents,
per causa dels cumpliments
de un baró molt curt de vista.

Ab sos saludos distret
aquest infelís baró,
vá ensopegá á un corredó
y aixafá 'l pobre gosset
que dormía en un recó.

Aixó á la bestia 'l matá,
y aquest incident tan... perro,
va donar lloch á acordá...
já una soírrée al endemà
pera celebrar l' enterro.

J. STARAMSA

ESQUELLOTS

Ja tenim alcalde nou. Pero entenemnos: nou de trinca, no pot dirse'n; ja es una mica usat. En au-

Dotze senyors inspectors
que no fan mes que brometa,
dotze escriptors aixerits
y un sol paleta!

sencias y malalties del Sr. Monegal era ell qui empunyava la vara, de manera que de *casualitari* qu' era, l' han fet definitiu y de Real Ordre.

La seva característica en lo físich son unas patillas casi tan grosses com las de D. Francisco, sols que no las porta tan estarrufadas, ni sembla tampoch que s' hi fixi tant, com aquell cerimoniós arcalde.

El seu caràcter es senzill y amable. Els seus antecedents honrosos. La seva posició social, brillant.

Ara no més falta veure si tindrà prou puny per sostenir la vara. El seu apellido Boladeras sembla tancar un presagi malastruch. Boladeras... Bolados... ¡Y ay, un bolado s' esmicola fàcilment, y ficat dintre de un vas d' aygua 's desfá en un dir Jesús!

Un detall per acabar. Encare que silvelista y membre del grupo del Quirinal dintre del Ajuntament, en las últimas eleccions de Diputats á Corts, va guardar una actitud correctíssima. Es de desitjar que sápigam mantenirs'hi sempre, pera captarse quan menos el respecte dels seus administrats. O sino ja veurá lo que li passa.

Y aixó si que no son *bolados*.

Sobre l' exposició de ninas organizada en el Parch.

—¿Qué te n' ha semblat?—preguntava una senyoreta á una seva amiga.

—Bonica... interessant. Pero si en lloch de ser de ninas signés de ninots, m' agradaria més.

—Ja ho crech; pero no es possible ferla... Y no per falta de exemplars, sino per insuficiencia de lo-

cal, si haguessin de figurarhi tots els que corren per aquests ditxosos carrers de Barcelona.

L'arcalde nou se diu Guillém.

En aquest concepte es el patró de 'n Sunyol, de 'n Salas Antón y del Odón de Buen.

Ja fa días qu'ells van dirho:—Guillém!

Y van guillar.

Una aspiració generosa de *La Renaixensa*:

«El jorn en que la dona catalana ben compenetrada de sa missió dins del moviment social catalanista, hi entri de plé aportantli son valió concurs, aquell jorn será 'l que haurém donat el pas més gros, etc., etc.»

Está bé. Pero ab perdó de *La Renaixensa* li diré que 'm sembla que sería millor qu' en lloch d' entrar la dona en el moviment, fos el moviment qui entrés en la dona.

Crech qu' en igual opinió hi abunda 'l Sr. Cambó.

Ha mort á Sant Gervasi 'l Sr. Jordán, enginyer del Ajuntament. Era un funcionari digníssim, distingintse principalment per la seva probitat extraordinaria.

Tant es aixís, que á pesar de haver desempenyat un càrrech tan important, ha deixat á la seva família sense recursos.

Nosaltres havíam parlat ab ell més de quatre vegadas, sobre la mala qualitat dels empedrats de Barcelona.

—¿Pero no podrian ferse bons?—li preguntavam.

—Ja ho crech—responia.

—Ab un' altra pedra, ¿veritat?

—No, senyor, no; ab un' altra mena de regidors que no 's fiquessin en lo que no deuen.

El bó del Sr. Jordán, ab els regidors no hi volía pas topar: se tenia per la part més flaca.

Y ab aixó sols se reconeixia que necessitava el càrrech pera viure vejentse obligat á enmotllarse en la manera de ser especial de la Casa Gran.

Quína abraçada més estreta li envió al amich Malats! No val pas més avuy de lo que valía avants de anarse'n á París á disputarse y á guanyar el premi Diemer... Pero, vaja, que l' haverlo obtingut per unanimitat, ab el vot dels

primers pianistas del mon, es una victoria sens igual, y de las que se 'n veuen pocas.

Quatre mil franchs val el premi... Pero 'l vot, las felicitacions y las abraçadas dels membres del Jurat valen alguna cosa més. L' han alsat al seu nivell; l' han proclamat igual seu; l' han posat en condicions de anar pel mon, á ferse escoltar com un artista de primera forsa.

Que se 'n hi vaji, ab la plena seguretat de recullir per tot arreu aplausos y ovacions, mentres nosaltres ens quedarém aquí exclamant:—Son trampats els noys de casa!

Ja 's coneix que 'l ví te la virtut de pujar.

Al que 'n beu molt li puja al cap.

Pero ara ha pujat per no pujarhi tant. De 30 céntims el litro s' ha enfilat fins á 40.

Y ab tot y aixó ja veurán com els taberners continuarán cobrant els drets de batisme.

Supósense que l' Ajuntament es una poma. Per alguns ja ho es, encare que no deuria serho... Y una poma per la sed.

Pero deixemnos de divagacions, y torném á la suposició. Es una poma l' Ajuntament, y aquesta poma está picada. Donchs bé: un sol pich de podridura bastará pera podrir-la tota.

Si no 's fá corre prompte 'l ganivet, si no 's neteja bé de lo que se 'n ha vingut dihent regidors indignes, la pobra Pubilla 's queda sense poma, que val tant com dir que 's queda sense postres.

Al Sr. Boladeras varen preguntarli:

—¿Vol fer el favor de dirnos que 's proposa fer?

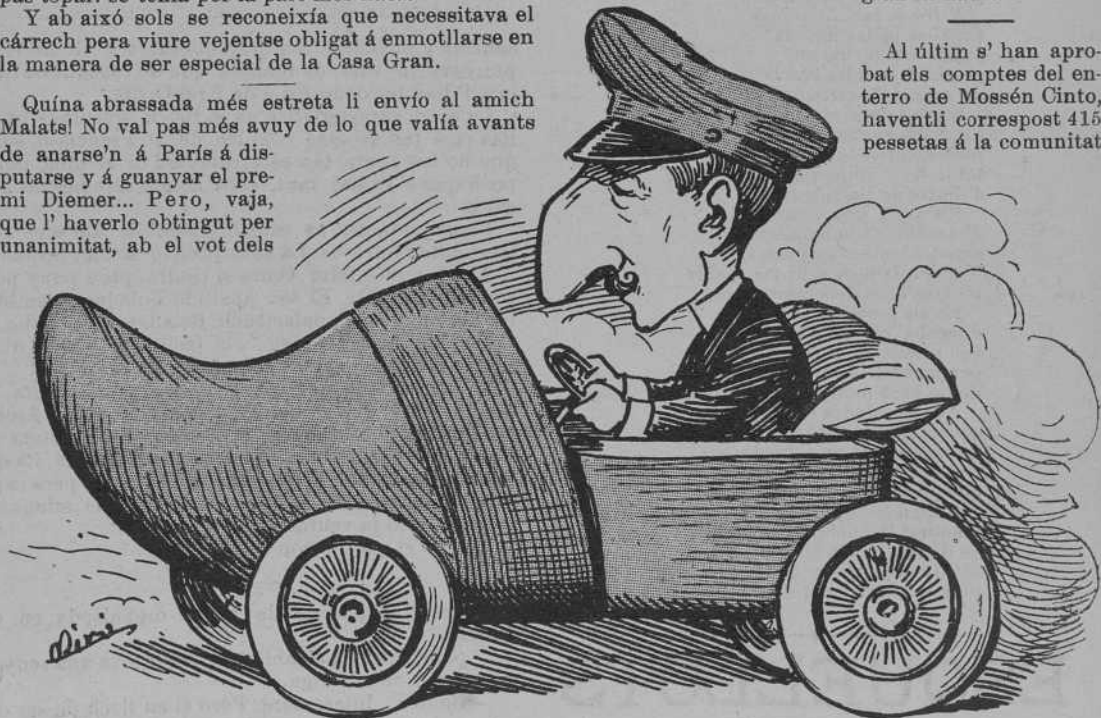
Y 'l Sr. Boladeras va respondre:

—No sé: no tinch programa.

Donchs mirin, fins sense programa, se 'm figura que á la Casa gran hi haurá *sarav*.

EL GRAN «CHAUFFEUR»

Al últim s' han aprobat els comptes del enterro de Mossén Cinto, haventli correspost 415 pessetas á la comunitat

En Coll y Rataflutis

seguint ab el seu esclop la famosa carrera d' automóvils.

SERVEYS MUNICIPALS.—L' INSPECCIÓ DELS ARBRES

—¿Qué hi trobas de nou, Faluga?
 —Una mica de pugó.
 ¿Y tú?—No sé: jo tinch pò
 que hi descubert una oruga.

de Belém per haver assistit al acte. Mossén Cinto formava part de aquella comunitat.

De manera que las 415 pessetas, deuen haverlas exigidas els que sigueren companys seus... ¿per qué dirían?

Senzillament, pera comprarse mocadors. Els necessitan per' aixugarse las llágrimas que venen derramant á la seva memoria. No s' han pas de mullar els davants de la sotana!...

Per cosas raras, Barcelona.

O sino aquí tenen la qüestió del alumbrat... Donchs no s' hi veu res.

Y cuydado que 's tracta de gas d' aygua..

Aygua y gas, els dos ingredients més necessaris per netejar la roba... ¡Y no obstant, tan bruta que la porta la Pubilla!...

Segóns estadístiques del Registre Civil, durant el mes passat hi ha hagut 1,058 naixements y 1,139 defuncions. De modo que á Barcelona ha disminuít la població en 81 individus que haurán mort de quí sab qué. Aixó no seria res si la disminució aquesta no fos general en tot' Espanya, pero sent per desgracia aixís, fora qüestió de que 'ls sabis se 'n preocupessin.

—Aixó avans no succehía,—
 deya, indignat lo Stanhauser;
 y un amich li responía:

—¡Es que avans no 's coneixía
 la política del mauser!—

Terrible cataclisme geográfich.
 Orotava, que fins ara havia sigut una població de las islas Canarias, ha fet de repent un salt tan por-

tentós, que ha anat á
 parar ¡al Canadá!, al
 Nort América.

Aixís al menos ens ho feya saber aquest dia un periódich en la seva secció telegráfica:

«Un formidable incendi ha destruhit á Orotava (Canadá) més de mil casas.»
 Ja tenia rahó el zarsuelero:

*Hoy las ciencias adelantan
 que es una barbaridad...*

Y 'ls pobles cambian de puesto... qu' es més barbaritat encare.

En vista de lo que 's deya de las ayguas de Barcelona, de si tenían aixó ó alló, l' arcaldia va ordenar als empleats técnichs del municipi que ab tota la rapidés possible las analisisessin, á fi de que la ciutat pogués sortir de duptes.

D' aixó fa ja un mes de passo, y ¿saben qué han contestat els tals empleats técnichs?

¡Ni una paraula!

A la qüenta, per ells, lo que 's refereix á la tranquillitat y á la vida dels barcelonins no porta pressa. Si jo 'm trobés en el lloch del arcalde, ja 'ls penjaría á n' aquests bons senyors.

ARRIBADA DE LA CALOR

Pel que 'ls pugui convení,
 sápigam que ja es aquí.

Quan á ff de més vinguessin á reclamar la paga, 'ls diria:

- ¿Y 'l dictámen de las ayguas?
- No l' hem pogut acabar.
- Donchs bé; quan el tinguin, tornin... y potser podrán cobrar.

En una casa 's presenta un senyor que pregunta per l' amo.

La criada, obedient á la consigna que ha rebut, li diu:

- El senyor no hi es: ha sortit.
- L' hauria de veure de precis: ¿á quina hora tornarà? —pregunta 'l visitant.

Y la criada, volent complaure'l, li diu:

- No sé: esperi un moment: vaig á preguntarli.

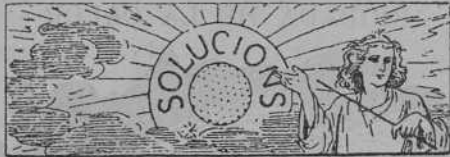
T' ho prens del tot malament que no 't vulgui perque ets pobre; l' únich que 'm fa detenir, es la por de tenir sogra.

Al davant de casa teva, hi ha un casal deshabitad, festejant me dius que 'l llogui y jo hi veig un llas parat.

Sé que has dit qu' estás joyosa, pel molt que jo penso en tú; si tots el fadrins m' igualan creu que no hi pensa ningú.

Ma promesa ho puch ben dir es de las noyas mes macas; y jo me la estimo tant, com son buydas mas butxacas.

RAFAEL FONT

A LO INSERTAT EN L' PENULTIM NUMERO

- 1.ª XARADA 1.ª—En de vi-na-llas.
- 2.ª ID. 2.ª—Pe-ra-fi-ta.
- 3.ª ANAGRAMA.—Mar—Ram.
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—Nicolau Salmerón.
- 5.ª CONVERSA.—Utor.
- 6.ª GEROGLÍFICH.—La casa de la vila.

XARADAS

I

CARTA OBERTA

ALS DISTINGUITS Y NOTABLES XARADISTAS D. F. CARRERAS P. Y D. J. COSTA POMÉS.

Amichs meus y companys de causa: Ab plena satisfacció he vist dos vostras xaradas dedicatorias, per las

que quedo convenut que avuy no hi ha res difícil per la ciencia *xaradística*, lo que molt me complau, y 'm demostra que la vostra imaginació treballa día y nit perque aqueixa ciencia sobresurti de totas las demás, encare que converteixi en bolas de billar á las respectables closcas dels simpátichs lectors de LA ESQUELLA.

No deixa de tenir lo seu mérit y mereix un aplauso per la inventiva, introduhir una nova forsa en vostras xaradas, encare que s' apartin de la forma establerta y que tothom coneix; pero, ab tot aixó, si ha de valer per alguna cosa 'l vot meu, m' atreveixo á aconsellarvos busqueu solucions com han de ser y constin de sílabas completas. Se *dos-hu tres* moltas disputas á casa seva per causa de vostras xaradas y, cregueu, havent demostrat en moltas ocasions ser uns mestres en aqueixas cosas, dexeuvos de *Marinas*, y aneu per terreno segur, puig de no ferho així, es probable que un día vos digan que, com á xaradistas, tant *tot* es l' un com l' altre.

Es tot quant *tres* que dirvos vostre admirador y amich

J. PLÁCIDO

II

Nota musical la *prima*, un article es la *segona*, la *tres inversa* es un verb y el *Total* un nom de dona.

J. VARADOT A.

ANAGRAMA

Lo rector mossén *total* mes d' un cop sento que diu, que, desitja molt l' estiu poguent viure en la *Total*.

F. JOANET

TRENCA-CLOSCAS

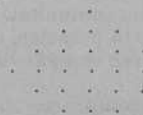
ANA P. LAI

SORIA

Formar ab aquestas lletas lo títol d' un drama castellá.

A. CARARACH

ROMBO

Sustitubir los punts per lletas que llegidas vertical y horizontalment diguin: 1.ª consonant, 2.ª número, 3.ª los arbres ne tenen, 4.ª nom de home, 5.ª objecte de taula, 6.ª peix y 7.ª vocal.

S. CASELLAS G.

CONVERSA

—Quin es dels vostres fills que te el típus Teresa; el petit que fa de llauner?

—No, 'l que treballa de lo que tu mateixa has dit.

J. BARADAT T.

GEROGLÍFICH

X
P I
X
A L I
P P
K
T E R
I I

ALBERTET DE VILAFRANCA

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.ª

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

CIENCIAS Y PACIENCIAS

PER
FRA NOI

Secrets d' economia doméstica. — Remeds fàcils y baratos. — Experiments de física recreativa. — Fórmulas noves d' art culinari. — Fochs y entreteniments casolans.

Un tomo en octau ab un grapat d' ilustracions.

Preu: UNA pesseta

Obra nueva **COLECCIÓN DIAMANTE**

— TOMO 86 —

ALICIA PESTANA
(Caïel)

CUENTOS

TRADUCCIÓN DEL PORTUGUÉS, POR
P. B. S.

Un tomo en 8.º, esmeradamente impreso,

Ptas. 0'50

ACABA DE PUBLICARSE

**CLAUDINA
EN PARIS**

POR **WILLY**

Un tomo en 8.º . . . . . Ptas. 3'50

NOVA

DE LA VIDA

POESIAS CATALANAS

DE

R. SURIÑACH SENTIES

Ptas. 2

Catalanistas en adobo, por El Maleta Indulgencias. . Ptas. 1

Fecundación de sexo á voluntad en la especie humana, por J. M.ª Dalmau. Ptas. 2

GUILLERMO EL CONQUISTADOR, por Othermen Death. . . . . Ptas. 2

VISTO Y SOÑADO, por L. Valera.—Un tomo en 8.º. . . . . Ptas. 3

La Lectura

REVISTA DE CIENCIAS Y DE ARTES

DIRIGIDA POR **F. ACEBAL**

Año 3.º N.º 29 — Mayo 1903 — Ptas. 2'25

CIRO BAYO

**HIGIENE EN EL VERANO
Y DE LOS VERANEANTES**

Un tomo en 8.º. Ptas 2

EN PREPARACIÓ — OBRA NOVA

SOTA LA PARRA

PER

C. GUMÁ

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en libransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certificar. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

L' HONOR D' AQUELLS SENYORS

—¡Quin congrés de pescateras!
¿Hónt t' has ffeat, Boladeras?

—¿Cóm va aquest bullit, germáns?
—Noy, un xich pitjor que avans.

—Dali y aném garbellant:
veyám cuánts ne quedarán.

El poble, en corporació,
fent la gran desinfecció.